

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dergisi
Erzincan Law Review

Cilt/Vol: 29 Sayı/No: 1 Haziran/June 2025

Danıştay Kararlarının Şekli Unsurları

Formal Elements of the Decisions of The Council of State

Prof. Dr. Ramazan ÇAĞLAYAN*

10.60002/ebyuhfd.1632631

ÖZ

Yargı kararlarından beklenen en temel işlev, verilen hüküm konusunda tarafları ikna etmektir. Kararların yazım tarzı veya şekli, hem davanın taraflarının tatmini hem de kararların hukukî etkisi açısından önem arz etmektedir. Danıştay ve idarî yargılama usûlüne ilişkin kanunlarda, yargısal kararların yazım tarzı ve şekline ilişkin bir kural bulunmamaktadır. Bilindiği üzere Danıştay, cumhuriyet döneminde 1927 yılında fiilen çalışmaya başlamış ve 1930’lu yılların başlarında yargısal kararlar vermeye başlamıştır. Bu yıllardan itibaren kararların yazım tarzı ve şekli konusunda belli bir usûl yerleşmiştir. Bugün aynı tarz ve şekille yazılmaya devam edilmektedir. Yaklaşık 90 yılı bulan bu zaman diliminde hukuk ve yargı alanında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişikliklerin yargı kararlarının yazım tarz ve şekline yansımadağı görülmektedir. Ancak 1930’lu yıllardaki yazım tarzı ve şeklinin hiç değişmeden devam ettiği de söylenemez. Ka-

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı.

Makale Bilgisi/Article Info: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received: 05.03.2025 | Kabul/Accepted: 24.03.2025.

Bu makale, intihal programında taranmış ve iki (kör) hakem incelemesinden geçmiştir. This article was submitted in a plagiarism program and reviewed by two (blind) referees.

Atıf/Cite as: Ramazan Çağlayan, “Danıştay Kararlarının Şekli Unsurları”, EBYÜ-HFD, C. 29, S. 1, Haziran 2025, (31-62).

Bu makale **Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası** lisansı ile lisanslanmıştır.

rarların yazım şekline ilişkin Danıştay'ın 2018 tarihli Danıştay Karar Yazım Rehberi bu konuya ilişkin ilk ciddi gelişme olmuştur. Bu çalışmada Danıştay kararlarının şekli yapısının tarihî süreci, bu günkü durumu ve olması gerekenler konusunu ele alacağız. Bu bağlamda; (1) kararların meşruiyetine yapılan atıf, (2) kararlarda bulunması gereken hususlar, (3) kararların bölümleri, (4) kararların yazım şekli (başlıklar, paragraflar, cümle yapısı vs.) üzerinde duracağız.

Anahtar Kelimeler: Danıştay, Karar, Şekil, Unsurlar, Yazım Rehberi

ABSTRACT

The most basic function expected from judicial decisions is to convince the parties of the judgment. The writing style or form of the judgments is important both for the satisfaction of the parties to the case and for the legal effect of the judgments. The laws on the Council of State and administrative procedure do not contain any rules on the style and form of judicial decisions. As is known, the Council of State started to operate in 1927 during the republican era and started to issue judicial decisions in the early 1930s. Since these years, a certain procedure has been established in terms of the writing style and form of decisions. Today it continues to be written in the same style and form. During this period of nearly 90 years, significant changes have taken place in the field of law and the judiciary. It is observed that these changes are not reflected in the style and form of judicial decisions. However, it cannot be said that the style and form of writing in the 1930s has remained unchanged. The Council of State's 2018 Guidelines on the drafting of decisions was the first serious development on this issue. In this study, we will discuss the historical process of the formal structure of the decisions of the Council of State, its current status and what it should be. In this context, we will focus on (1) the reference to the legitimacy of the judgments, (2) the issues to be included in the judgments, (3) the sections of the judgments, (4) the way the judgments are written (headings, paragraphs, sentence structure, etc.).

Keywords: Council of State, Decision, Form, Elements, Spelling guide

GİRİŞ

Yargı kararlarından beklenen en temel işlev, verilen hüküm konusunda tarafları ikna etmektir. Bu bağlamda karar okunduğunda, kaybeden neden kaybettiğine, kazanan da neden kazandığına ikna olmalıdır. Öte yandan kararlar, kararları uygulayacak olanlar ve kararları bilimsel tetkike tâbi tutanlar (bilim insanları) da okumaktadır. Uygulayıcılar kararı doğru biçimde anlayabilmelidirler ki, uygulama da hukuka uygun gerçekleşsin. Kararların hukukun gelişimine katkı sağlaması, kararların bilim insanlarıncâ tetkike tâbi tutulması ile mümkün olabilmektedir. Kararlar kaleme alınırken, taraflar yanında diğer muhatapların da dikkate alınması gerekmektedir.

Kararların yazım tarzı veya şekli, hem davanın taraflarının tatmini hem de kararların hukukî etkisi açısından önem arz etmektedir. Danıştay ve idarî yargılama usûlüne ilişkin kanunlarda, yargısal kararların yazım tarzı ve şekline ilişkin bir kural bulunmamaktadır. Bilindiği üzere Danıştay, cumhuriyet döneminde 1927 yılında fiilen çalışmaya başlamış ve 1930’lu yılların başlarında yargısal kararlar vermeye başlamıştır. Bu yıllardan itibaren kararların yazım tarzı ve şekli konusunda belli bir usûl yerleşmiştir. Bugün aynı tarz ve şekille yazılmaya devam edilmektedir. Yaklaşık 90 yılı bulan bu zaman diliminde hukuk ve yargı alanında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişikliklerin yargı kararlarının yazım tarz ve şekline yansımadağı görülmektedir. Ancak 1930’lu yıllardaki yazım tarzı ve şeklinin hiç değişmeden devam ettiği de söylenemez. Kararların yazım şekline ilişkin Danıştay’ın 2018 tarihli Danıştay Karar Yazım Rehberi bu konuya ilişkin ilk ciddi gelişme olmuştur.

Bu çalışmada Danıştay kararlarının şekli yapısının tarihî süreci, bu günkü durumu ve olması gerekenler konusunu ele alacağız. Bu bağlamda; (1) kararların meşruiyetine yapılan atıf, (2) kararlarda bulunması gereken hususlar, (3) kararların bölümleri, (4) kararların yazım şekli (başlıklar, paragraflar, cümle yapısı vs.) üzerinde duracağız.

I. TARİHİ BİLGİLER

Osmanlı Devleti’nin otuzuncu hükümdarı olan II. Mahmud dönemi (1808-1839), devlet teşkilatında ve hukuk alanında önemli değişikliklerin yapıldığı bir zaman dilimidir. Bu değişikliklerden birisi de 1838 yılında, “*Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye*”nin ihdas edilmesidir. Bu Kurumun devlet işlerini müzakere etmek, kanunları hazırlamak, bazı üst düzey görevlileri yargılamak ve *temyiz merci* gibi görevleri bulunmaktadır¹. 1854’te kurulan “Meclis-i Âlî Tanzimat” ile Meclis-i Vâlâ, 1961’de birleştirilerek “Meclis-i Ahkâm-ı Adliye” teşkil edilir². 1868 yılına gelindiğinde “Meclis-i Ahkâm-ı Adliye” ikiye bölünerek “*Divan-ı Ahkâm-ı Adliye*” (Yargıtay) ve “*Şûrâ-yı Devlet*” (Danıştay) kurulmuş³, yapısı ve

1 Ayhan Ceylan, “Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye’de Yargı Yetkisi”, AÜEHFD, C. VIII, S.1-2, 2004, s. 23; Mehmet Seyitdanhoğlu, Tanzimat Devrinde Meclis-i Vala (1838-1868), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara 1994.

2 Ceylan, s. 25.

3 Ceylan, s. 24-25; İsmail Hakkı Göreli, Devlet Şûrası (Şûrayı Devlet-Danıştay), Yeni Matbaa, Ankara 1953, s. 4-5; İsmet Giritli/Pertev Bilgen/Tayfun Akgüner, İdare Hukuku, Der Yayınları, İstanbul 2001, s. 57.

görevleri 1 Nisan 1868 tarihli Şûra-yı Devlet Nizamnâme-i Esâsî ile düzenlenmiştir. Fransa örnek alınarak⁴ çok görevli bir kuruluş olarak tasarlanan Şûrây-ı Devlet, Mithat Paşa'nın başkanlığında 10 Mayıs 1868 tarihinde çalışmaya başlamıştır. *Şûrây-ı Devlet*'in görevleri arasında “*hükümet ile eşhas beyninde olan deaviyi rü'yet et(mek)*” (ŞDN, m. 2) de bulunmaktadır. Ancak 1876 Anayasası, kişiler ile idare arasındaki davaların adliye mahkemelerinde görüleceğini hükme bağlayarak (m. 85)⁵, Şûrâ'nın idarî yargılama görevine son verilmiştir. Dolayısıyla Şûrâ yargısal karar vermeye başlayamamıştır. *Şûrây-ı Devlet*, devlet yönetiminde önemini korumuş, “*Nazır*” düzeyinde olan *Şûrây-ı Devlet* Başkanı, Heyeti Vükelaya (Bakanlar Kurulu) katılmaya devam etmiştir. 1922’de ise Şûra tamamen ortadan kaldırılmıştır⁶.

1924 Anayasası yapılırken, idarî yargının yeniden oluşturulması düşünülmüş ve bu amaçla Anayasanın, yürütme görevine ilişkin üçüncü faslında yer alan 51. maddesinde Şûra-yı Devlet düzenlenmiştir.

m.51: “*İdarî dâva ve ihtilafları rüyet ve hal, hükûmetçe izhar ve tevdi olunacak kanun lâyihaları ve imtiyaz mukavele ve şartnameleri üzerine meyan-ı mütalâa, gerek kendi kanunu nahsusu ve gerek kavanini saire ile muayyen vezaifi ifa etmek üzere bir bir Şûrây-ı Devlet teşkil edilecektir. Şûra-yı Devletin rüesa ve âzası vezaifi mühimmede bulunmuş ilim, ihtisas ve tecrübe-leri ile mütemeyyiz zevat meyanından **Büyük Millet Meclisince intihab olunur***”.

Anayasadan önce Meclise sunulan Şûrây-ı Devlet Kanunu tasarısı, Anayasanın kabulünden sonra 23 Kasım 1925 tarih ve 669 sayılı kanun olarak yürürlüğe konulmuştur⁷. Kanunun 9. maddesine göre Danıştay, Tanzimat, Mülkiye, Mâlîye ve Nâfia daireleri şeklinde üç idarî daire ve bir dava dairesi (deavî dairesi) olmak üzere toplam dört daireden oluşmaktadır.

Kanunun 19. maddesinde Şûrâ-yı Devlet’çe görülecek davalar sayılırken bugünkü ifadelerle olmasa da iptal ve tam yargı davaları belirtilmiştir:

-
- 4 ONAR, bizde ayrı bir idarî yargının doğuşunun tamamen taklit eseri olduğunu, zira Fransa’daki kuvvetler ayrılığı fikrinin gelişmesi ve adli yargının idareye fazlaca müdahale etmesi gibi sebeplerin bulunduğunu, bizde ise bu sebeplerin bulunmadığını ifade etmektedir. Sıddık Sami Onar, *İdare Hukukunun Umumi Esasları*, C. I, İsmail Akgün Hak Kitabevi, İstanbul 1966, s.77.
 - 5 Madde 85: “*Her dâva ait olduğu mahkemede rüyet olunur. Eşhas ile hükümet beynindeki dâvalar dahi mehâkimi umumiyyeye aittir*”.
 - 6 Onar, s. 80; Göreli, s. 17; Sadık Artukmaç, *Bizde İdarenin Murakabesi*, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul 1950, s. 62-63.
 - 7 RG, 7 Aralık 1925, Sayı. 238.

“Mevadd-ı âtiye doğrudan doğruya suret-i kat’iyede Şûrâ-yı Devlet’ta tetkik ve rü’yet olunur:

- “Rü’yeti mehâkim-i adliyenin vazifesi haricinde bulunan mesail hakkındaki idarî muamelat ve mukarrerattan dolayı hukuku muhtel olanlar tarafından ikame olunan davalar” (Tam yargı davası).

- “Hidemat-ı umumiyyeden birini ifa maksadıyla akdedilen mukavelelerden dolayı âkitler arasında tekevvün eden ihtilaflar” (İdarî sözleşmelerden kaynaklanan davalar).

- “İdarî mukarrerat ve muâmelât hakkında salâhiyet, şekil esas ve maksat cihetlerinden biri ile kanûna yâhut nizâma muhâlefetlerinden dolayı iptali için alâkadarlar cânibinden ikâme edilen idarî davalar...” (İptal davası).

Kanunun yayınlanmasından yaklaşık bir buçuk yıl sonra Şûrâ üyeleri, Meclis tarafından seçilerek fiilen 1927 yılında görev yapmaya başlamıştır. Danıştay’ın yargısal kararları da bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra şekillenmeye başlamıştır.

Şûrâ-yı Devlet’in fiilen çalışmaya başladığı 1927’li yıllardan itibaren idarî dairelerinin kararları Resmî Gazete’de yayınlanmıştır⁸. Ancak yargısal kararlarının (deâvi dairesi kararları) Resmî Gazete’de yayınlandığına ilişkin bir örnek tespit edemedik. Yaptığımız araştırmalarda maalesef Danıştay arşivinde de ilk verilen yargısal karar örneklerine ulaşamadık. Danıştay’ın yargısal kararları ilk sayısı Eylül 1937’de yayınlanmaya başlanan “T.C. Devlet Şurası Kararlar Mecmuası”nda yayınlanmaya başlamıştır. Bu tarihten önceye ait bir yargısal karara ulaşma imkânı bulamadık.

II. MEVZUATTAKİ DURUM

Burada, Danıştay’ın (Şûrâ-yı Devlet’in) yargısal kararlarının şekli unsurlarına ilişkin mevzuattaki düzenlemelere tarihi sırasına göre ele alacağız. Mevzuat kavramını, Anayasayı da dâhil ederek kullanıyoruz. Bu bakımdan konuya ilişkin anayasa hükümleri ve kanunlardaki düzenlemeleri aktarmak istiyoruz. İlk anayasa olan 1876 Kanun-ı Esasî’de ve 1921 Teşkilât-ı Esasîye Kanunu’nda konuya ilişkin hükümler yer almadığından 1924 Teşkilât-ı Esasîye Kanunu ile başlıyoruz.

(1) 1924 Teşkilât-ı Esasîye Kanunu: Anayasanın “kuvve-i kazâiye” başlığını taşıyan dördüncü faslında (m.53-67), yargı yetkisine ilişkin hükümler yer almaktadır. Burada mahkeme kararlarının şekli unsurlarına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Mahkeme kararlarının şekli

8 Bkz. Şûrâ-yı Devlet Tanzimat Dairesi’nin 65 numaralı ve 29.11.1928 tarihli kararı, Resmî Gazete, 29 Kânunisani 1929, Sayı. 1105.

unsurları ile alakalı olan tek düzenleme, 8. maddede yer alan “*Hakkı kaza, Millet namına, usulü ve kanunu dairesinde müstakil mahâkim tarafından istimal olunur*” hükmüdür⁹.

(2) 1925 tarih ve 669 sayılı Şûrây-ı Devlet Kanunu¹⁰: Bu kanunda kararların şekli unsurları ile ilgili tek düzenleme, 44. madde yer alan ve mahkeme kararlarının gerekçeli olmasını öngören “*İdarî davalar hakkında lâhik olan hükmün esbab-ı mucibeyi muhtevî olması lazımdır*” hükmüdür. Bunun dışında kararlarda bulunması gereken hususlar ve kararın şekli unsurlarına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu dönemde kararların şeklinin nasıl olması gerektiğine ilişkin Şûrâ tarafından belirlenen ilkeler olduğuna dair bir bilgiye de ulaşamadık.

(3) 1938 tarih 3546 sayılı Devlet Şûrâsı Kanunu¹¹: Kanunda mahkemenin yargısal kararlarının şekline ilişkin olarak sadece 54. madde yer alan “*Dava Daireleri ve Dava Daireleri umumî heyetinin vereceği kararlar mucib sebepleri muhtevî bulunmak lâzımdır*” hüküm bulunmaktadır. Bu hüküm de kararların gerekçesinin, kararda yer almasını öngörmektedir. Bunun dışında kararda bulunması gereken hususlar ve kararın yazım şekline ilişkin bir kural öngörülüş değildir.

(4) 1947 tarihli Danıştay Tüzüğü¹²: 1938 tarih ve 3546 sayılı Devlet Şûrâsı Kanunu’nun 58. maddesinde yer alan “*Bu kanunun tatbiki suretine ve Devlet Şûrası çalışmasının tanzimine dair bir nizamname yapılır*” hükmünün gereği, ancak Bakanlar Kurulu tarafından yapılan 1947 tarihli Danıştay Tüzüğü ile yerine getirilebilmiştir. Söz konusu Tüzükte, yargılama aşamalarındaki işlemlere ilişkin detaylara yer verilmiştir. Konunuz olan kararların şekli unsurlarına ilişkin hususlar Tüzüğün 87 ve 88. maddelerinde yer almaktadır.

-Madde 87: “*Karar, Başkan veya Başkanın tensibi üzerine raportör tarafından yazılır ve karara iştirak edenler tarafından imza edilir.*

Karar suretleri dahi daire mühriyle mühürlenerek Başkan veya Başkanın yetki verdiği üye tarafından ve Dava Daireleri Genel Kurulu ilâm suretleri ise Başkan veya daire başkanlarının en kıdemlisi tarafından imza

9 1945 tarih ve 4695 sayılı kanunla (RG, 15 Ocak 1945, Sayı.5905) anayasanın dili değiştirildiğinde 8. madde şu şekli almıştır: “*Yargı hakkı, millet adına usul ve kanuna göre bağımsız mahkemeler tarafından kullanılır*”.

10 Resmî Gazete, 7 Aralık 1925, Sayı. 238.

11 Resmî Gazete, 30 Kanunuevvel 1938, Sayı. 4098. (Anayasada “Şûrâ-yı Devlet” denilmesine rağmen kanunda “Devlet Şûrası” ifadesi tercih edilmiştir. Kanunun 1. maddesine göre Şûrâ, üç idarî iki kazâi daireden oluşmaktadır).

12 Resmî Gazete, 20 Ağustos 1947, Sayı. 6691.

olunur. Kararların asıl ve suretlerinde başyardımcının da imzası bulunur”.

-Madde 88: “İlâmlar, tarafların adlarını ve soyadlarını ve konutlarını ve iddia ve müdafaalarıyla maddî ve hukukî meselelerin hülâsalarını, temyizden müracaatlarda temyiz olunan kararın tarih ve numarasını, kanun sözcüsünün düşüncelerini, hükmün dayandığı gerekçeleri ve mümkün olduğu takdirde kanun maddesini ve açık olarak hükmü muhtevi olmalıdır”.

Kararların şekli unsurlarına ilişkin ayrıntılı hükümler içeren ilk düzenleme, yukarıya aktardığımız Tüzük hükümleridir. Bu hükümlerde kararların şekli unsurlarına ilişkin şu kurallar öngörülmektedir. Buna göre kararlarda; (a) taraflar ad ve soyadları ile konutları, (b) tarafların iddia ve savunmalarının özeti, (c) maddî ve hukukî meselenin özeti, (d) hükmün dayandığı gerekçeler, (e) mümkün olduğu takdirde kanun maddesi, (f) açık şekilde hüküm yer alacaktır. (g) Kararlar, kararlara iştirak eden başkan ve üyeler tarafından imza edilecektir. Ayrıca kararda başyardımcının imzası da bulunacaktır.

Düzenlemede dikkati celbeden bir husus, kararın dayandırıldığı kanun maddelerine mümkünse yer verileceğinin belirtilmiş olmasıdır. Karar kaleme alınırken uyulacak yazım kuralları (başlıklar, cümlelerin yapısı vs.) gibi konulara hiç değinilmemektedir.

(5) 1961 Anayasası: Anayasada, mahkeme kararlarının şekli unsurlarıyla ilgili kurulabilecek iki hüküm bulunmaktadır. Bunlardan ilki 7. maddede yer alan “Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır” hükmü ile 135. maddede bulunan “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır” şeklindeki düzenlemedir. Danıştay’ı düzenleyen 140.maddede, kararların şekli unsurlarına ilişkin bir kural yer almamaktadır.

(6) 1964 Tarih ve 521 sayılı Danıştay Kanunu¹³: Bu kanunla Danıştay’ın kuruluş ve görevleri ile yargılama usûlleri yeniden detaylı şekilde düzenlenmiştir. Kararların şekli unsurlarına ilişkin olarak 59¹⁴ ve 91. maddelerde hükümler bulunmaktadır. Konumuz bakımından “Kararlarda bulunacak hususlar” başlığını taşıyan 91. maddeye yer vereceğiz.

Madde 91: “Kararlarda, sırasıyla, aşağıdaki hususlar bulunur:

A) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri;

13 Resmî Gazete, 31 Aralık 1964, Sayı. 11896.

14 **Madde 59:** “Kararlarda, toplantıya katılanların ad ve soyadları, işin konusu, verilen kararın gerekçesi ile azlıkta kalanlar, muhalefet sebepleri ve karar tarihi gösterilir. Kararlar, toplantıya katılan başkan ve üyeler tarafından imzalanır”.

B) Davacının ileri sürdüğü maddi vakıaların dayandığı hukuki sebeplerin özeti ve isteğinin sonucu ile davalının savunmasının özeti;

C) Raportörün ve kanun sözcüsünün ad ve soyadları ve üye olmayan raportör ile kanun sözcüsünün düşünceleri;

D) Duruşmalı dâvalarda duruşma yapılıp yapılmadığı ve yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları;

E) Kararın dayandığı kanuni ve hukuki sebepler ile gerekçesi ve hüküm;

F) Muhakeme masrafları ile vekâlet ücretinin hangi tarafa yükletildiği;

G) Kararın tarihi ve oybirliği ile mi, oyçokluğu ile mi verildiği;

K) Kararı veren daire veya Kurul Başkan ve üyelerinin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa ayrışık oyları.

Görüldüğü üzere bu Kanunda kararlarda bulunması gereken hususlar, önceki kanunlara nazaran daha açık ve detaylı olarak belirtilmektedir. 1947 tarihli Danıştay Tüzüğü'ndeki hükümler bazı değişikliklerle kanuna aktarılmıştır. Ancak bu düzenlemede de, kararın meşruiyetine atıf olan “Türk Milleti Adına” ibaresi ile karar kaleme alınırken uyulacak yazım kuralları (başlıklar, cümlelerin yapısı vs.) gibi konulara değinilmemektedir.

(7) 1982 tarih ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu¹⁵: 12 Eylül 1980 askerî darbesinden sonra, anayasa yürürlüğe girmeden önce, askerî yönetim tarafından çok sayıda temel kanun yapılmıştır. Bu bağlamda idarî yargı düzenine ilişkin olarak da 2575 Sayılı Danıştay Kanunu, 2776 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu yapılmıştır. Konumuz bakımından 2575¹⁶ ve 2576¹⁷ sayılı kanunlarda çok az ve dolaylı hükümler bulunmaktadır. Esas düzenlemeler 2577 sayılı Kanunda yer almaktadır.

¹⁵ Resmî Gazete, 20.01.1982, Sayı. 17580.

¹⁶ 2575 sayılı Kanun, m.58: “Üyeler, bulundukları dairelerde başkanlar veya dâhil bulundukları kurullarda kurul başkanları tarafından kendilerine verilen dosyaları geciktirmeden inceleyerek görevli daire veya kurullara gerekli açıklamaları yaparlar, kararları yazarlar...”; m.62: “Tetkik hâkimleri Danıştay Başkanının, daire ve kurul başkanlarının kendilerine havale ettikleri işleri inceleyerek daire veya görevli kurula gerekli açıklamaları yaparlar. Kendi düşünce ve görüşlerini sözlü ve yazılı olarak bildirirler, karar taslaklarını yazarlar...”.

¹⁷ 2576 sayılı Kanun, m.11: “Üyeler, bulundukları mahkemelerde başkanlar tarafından kendilerine verilen dosyaları geciktirmeden inceleyerek mahkeme kuruluna gerekli

İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun “kararlarda bulunacak hususlar” başlığını taşıyan 24. maddesi düzenlemesi şu şekildedir.

Madde 24: “*Kararlarda:*

- a) *Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri,*
 - b) *Davacının ileri sürdüğü olayların ve dayandığı hukuki sebeplerin özeti istem sonucu ile davalının savunmasının özeti,*
 - c) *Danıştay’da görülen davalarda tetkik hâkimi ve savcının ad ve soyadları ile düşünceleri,*
 - d) *Duruşmalı davalarda duruşma yapılıp yapılmadığı, yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları,*
 - e) *Kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesi ve hüküm: tazminat davalarında hükmedilen tazminatın miktarı,*
 - f) *Yargılama giderleri ve hangi tarafa yükletildiği,*
 - g) *Kararın tarihi ve oybirliği ile mi, oyçokluğu ile mi verildiği,*
 - h) *Kararı veren mahkeme başkan ve üyelerinin veya hâkiminin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa karşı oyları,*
 - ı) *Kararı veren dairenin veya mahkemenin adı ve dosyanın esas ve karar numarası,*
- Belirtilir”.*

Yukarıya aktardığımız düzenlemede kararlarda bulunması gereken hususlar, başlıklar halinde sayılmaktadır. Ancak bu düzenlemede de, kararın meşruiyetine atıf olan “Türk Milleti Adına” ibaresi ile karar kaleme alınırken uyulacak yazım kuralları (başlıklar, cümlelerin yapısı vs.) gibi konulara ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır. Öte yandan belirtilen hususların kararın hangi kısmında bulunacağı belirtilmemektedir. Mesela “*kararı veren dairenin veya mahkemenin adı ve dosyanın esas ve karar numarası*” en sonda sayılmasına rağmen, kararlarda en başta yer almaktadır.

(8) 1982 Anayasası¹⁸: Anayasanın 9. maddesinde “*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır*” hükmü yer almaktadır. Yine Anayasanın “yargı” başlığını taşıyan üçüncü bölümünde yargı bağımsızlığı, hâkimlik teminatı gibi yargıya ilişkin temel ilkelere yer verilmektedir. Burada konumuzu ilgilendiren 141. maddede yer alan “*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır*” hükmüdür.

açıklamaları yaparlar, düşünce ve görüşlerini bildirirler, oylarını verirler, kararları yazarlar...”.

18 Resmî Gazete, 9.11.1982, Sayı. 17863 (Mükerrer).

Mahkeme kararlarında bir gerekçe bölümünün olmasını anayasa emretmektedir. Danıştay'ı düzenleyen 155. maddede, kararların şekli unsurlarına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

(9) 2018 tarihli Danıştay Karar Yazım Rehberi¹⁹: Tespit edebildiğimiz kadarıyla Danıştay ilk defa “karar yazım rehberi” hazırlamıştır. Danıştay kararlarında bulunması gereken hususlar yanında, kararların yazım şekli detaylı şekilde belirtilmektedir. Rehberde karar yazımı üç başlık altında ele alınmaktadır.

(a) Usule ilişkin hususlar: Bu başlık altında, kararların yazım usulüne ilişkin kurallar yer almaktadır. Bunları şu şekilde özetleyebiliriz.

-Kararlar için ortak bir yazım şekli kabul edilmektedir. Yazının puntosu, satır aralığı, kenar boşlukları gibi hususlar bir standarda bağlanmaktadır. Rehberde göre karar yazarken sayfa düzeninde, büyük harf ve koyu punto kullanımında öngörülen standartlara bağlı kalınır.

-Kararlarda başlık kullanımı esası getirilmektedir: Rehberde göre Kararlarda başlık kullanımı esastır. Kararın içeriğine uygun başlıklandırma yapılır. Kararların tümünde yazım örneklerinde yer alan her başlığın mutlaka kullanılması zorunlu değildir.

-Davanın konusu ve karar sonucunun maddeler halinde yazılması esası getirilmektedir. Rehberde göre davanın konusu ve karar sonucu (hüküm) maddeler halinde yazılır ve her madde numarasından sonra nokta (.) konulur.

-Atıf usulü benimsenmektedir. Rehberde göre kararlarda bir yargı kararı veya bilimsel bir çalışmadan alıntı yapılmış ise mutlaka kullanılan yargı kararına veya bilimsel çalışmaya usulüne uygun (parantez içinde) atıf yapılır.

-Mahkeme adlarının yazımı standarda bağlanmaktadır. Rehberde göre Danıştay dairelerinin adları yazıyla (Danıştay Sekizinci Dairesi gibi), ilk derece mahkemeleri ile bölge idare mahkemeleri dava dairelerinin adları rakam kullanılarak (Ankara 3. İdare Mahkemesi gibi) yazılır.

(b) Üsluba ilişkin hususlar: Rehberde kararların üslubuna (dil kullanımı ve yazım kuralları) ilişkin kurallara yer verilmektedir. Bu kuralları şu şekilde özetleyebiliriz.

19 Karar Yazım Rehberi, Danıştay Başkanlar Kurulu tarafından 13.4.2018 tarihinde kabul edilmiş, 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren uygulamaya başlanmıştır. Söz konusu Rehber, Danıştay Yayınları, No.110 olarak 2020 yılında yayınlanmıştır (<https://www.danistay.gov.tr/assets/pdf/yayinlar/karar-yazim-rehberi.pdf>).

-Kararlarda anlaşılabilir kısa ve etkili bir dil kullanılması, tekrarlardan ve anlaşılmayı zorlaştıran uzun cümlelerden kaçınılması gerekir.

-Kararlarda terim birliğine, açık ve kuşkuyla vermeyecek ifadelerle yer verilmesine dikkat edilmelidir.

-Kararlar, Türk Dil Kurumu tarafından benimsenen güncel yazım ve noktalama kurallarına uygun biçimde, yalın, açık bir üslupla ve hukukî terimlerle kaleme alınmalıdır.

-Özel bilgi ve düşüncelerin karara yansıtılmaması, tarafların kişilikleri hakkında değer yargısında bulunulmaması, mümkün olduğunca tarafsız bir üslup kullanılmalıdır.

-Maddi olay aktarılırken ve ilgili mevzuat aktarılırken kronolojik sıralamanın doğru yapılarak karara yansıtılmalıdır.

(c) İçeriğe ilişkin hususlar: Bu başlık altında 2577 sayılı Kanunun 24.maddesinde yer alan kararlarda bulunması gereken hususların, kararda nasıl yer alması gerektiği ve bunların şekli açıklanmaktadır. Buna göre karar; (1) uyuşmazlığın hukukî nitelendirilmesinin yapıldığı, (2) ilgili mevzuatın belirlenerek yorumlandığı, (3) maddi olayın anlatıldığı, (3) tarafların sav ve savunmalarının yer aldığı, (4) hukukî değerlendirme yapılarak varılan sonucun gösterildiği kısımlardan oluşur. Tarafların sonuca etkili iddialarının değerlendirilmesi gereği vurgulanmaktadır.

Kararda sırasıyla büyük harflerle yazılmış şu başlıklar bulunacaktır²⁰: (1) Davanın tarafları. (2) Davanın konusu. (3) Davacının iddiaları. (4) Davanın savunması. (5) Danıştay tetkik hâkimin düşüncesi. (6) Danıştay Savcısının düşüncesi. (7) “Türk Milleti Adına” ifadesi. (8) Maddî olay ve hukukî süreç. (9) İnceleme ve gerekçe (a-usûl yönünden; b-esas yönünden). (10) Karar sonucu. (11) Heyet başkan ve üyelerin adları. (12) yargılama giderleri. (13) Karşı oy.

2018 tarihli Danıştay Karar Yazım Rehberi ile Danıştay kararlarının şekli unsurlarına ilişkin kurallar belirlenmiştir. Bu kurallara göre yazılan Danıştay kararlarının, diğer idarî yargı yerlerince yazılan kararları da şekillendirmesi beklenebilir. Ancak benzer kuralların ilk derece mahkemesi ve istinaf mahkemeleri için de ayrıca belirlenmesi daha isabetli olurdu.

20 Bu başlıklar büyük harfle yazılacak ve sonunda iki nokta (:) bulunacaktır.

III. KARAR ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRMELER

Bu başlık altında Danıştay'ın yargısal kararlarının şekli unsurlarındaki tarihî gelişimi, karar örnekleri üzerinden değerlendirmeye çalışacağız. Kararlar, Eylül 1937 tarihinde 1. sayısı ile yayın hayatına başlayan *Devlet Şurası Kararlar Mecmuası*'nda yayınlanmaya başlamıştır.

1. 1937 Tarihli Kararlar Mecmuasının 1. Sayısından İki Örnek

1 DEAVİ DAİRESİ

No: 36/1741

2921 sayılı kanunun 18 inci maddesinde 20 seneyi doldurmayıp tahdidi sin sebebiyle inhisar idareleriyle alâkaları kesilecek memurlara müddeti hizmetleri nisbetinde bir tazminat verileceği ve 10 uncu maddesinde tazminatın 1934 senesinden itibaren hesap edileceği yazılı olmasına ve muvakkat 3 üncü madde de bu tarihten evvelki seneler tazminatının verilebilmesi aylıklardan yüzde beş tekaüd aidatının memur hesabına borç kaydedilmesi meşrut bulunmasına göre müstedi hakkında bu dairede yapılan muamelede yolsuzluk yoktur. Davanın reddine ve 400 kuruş ilâm harcından kalan 300 kuruşun davacıdan alınmasına sözbirliğile karar verildi.

Örnek 1: Devlet Şurası Kararlar Mecmuası, 1937, Sayı.1, s. 39.

D. U. H.

E: 37/144

Müstedinin tapu ve kadastro Memurun Müdür Muavinliğine kendisinden daha az kıdemli ve ehliyetli olduğu halde tayinine itiraz ettiği zatin bu tayinden evvel 2500 kuruş maaş almakta olmasına ve davacının bu tarihteki maaşı 3000 kuruştan ibaret olduğu anlaşılmasına göre müdeinin kıdeme müteallik itirazı varid değildir. Memurlarda ehliyet hususunun takdirde salâhiyettar amirlere mevduudur. Bundan başka yine davacının bir daire kadrosundaki münhallere o daireden ehli bulundukça hariçten kimse almamıyacağı iddiası hadisede mevzuubahs olamaz. Zira bu iddiaya revaç vermek bir daire kadrosunun kalem kadrosu telekkisine müncer olur ki vazı kanunun böyle bir maksadı yoktur. İddiasının reddine ve 2503 sayılı Harç Tarifesi Kanunu mucibince ödemesi gerekli olan 400 kuruş ilâm harcından davacının bidayeten ödediği 100 kuruşun indirilerek bakiye 300 kuruşun kendisinden tahsiline ittifakla karar verildi.

Örnek 2: Devlet Şurası Kararlar Mecmuası, 1937, Sayı.1, s. 36.

Yukarıda Danıştay'ın (Devlet Şûrâsı) ilki Danıştay 1. Dava Dairesine, ikincisi ise Danıştay Umumi Heyeti'ne ait iki karar örneği yer almaktadır. Kararların tamamı görüntüdeki kadardır. Görüldüğü üzere, kararlarda davanın tarafları (davacı, davalı), davanın konusu, kanunî dayanak, gerekçe

ve hüküm gibi bölümlemeler bulunmamaktadır. Bu günkü karar örnekleriyle mukayese edilemeyecek nitelikte, iptidaî bir yargı kararı şekli ile karşı karşıyayız.

2. 1937 Tarihli Kararlar Mecmuasının 2. Sayısından İki Örnek

Daavi Daireleri U. Heyeti
K: 35/26

Davanın hülâsası: Davacı, evvelce vekâlet emrine alınmasile açtığı dava üzerine vekâlet emri muamelesi refedilerek aldığı ilâm ile vazifesine tayini için vaki müracaatı, ilâmın muhtacı tazvih bulunduğu beyanile nazara alınmadığından ve tazvih için aldığı karara rağmen yine vazifesine iade edilmediğinden maddî ve manevî tazminat için vali aleyhine mahkemeye vaki müracaatı vazife noktasından red edildiğinden bahsile ve vekâlet emrine alındığı tarihten şimdiye kadar mağdur edildiği beyanile Borçlar Kanununun 41 inci ve müteakip maddeleri mucibince zararının tazmini dileğinden ibarettir.

Dava olunanın müdafaaları: Husumetin şahsına değil vilâyete tevcih edeceği Borçlar Kanunile Şûrayıdevlet kanununa göre hadisede müruru zaman olduğu, gazez mevcut olmadığı, idarî bir kararın ikinci derecede tetkikle bozulması birinci derecede bu kararı alanın mes'uliyetini mucib olmayacağı merkezindedir.

Müddeiumuminin mütalâası hülâsası: Davada müruru müddet mevcud olmadığı davacının mağduriyetinin bu gün dahi devam ettiği cihetle davacının almış olduğu vekâlet emri maaşının mahsubu suretile verilecek karar tarihine kadar tazminat alması gerektiği ve bu tazminatın müsebbibine rücu şartile muhasebei hususiyece öndemesi icab ettiği yolundadır.

TÜRK ULUSU ADINA

Hüküm veren, Şûrayıdevlet Daavi Dairesi Genel Heyetî tarafından gereği düşünüldü:

Gerçi dava olunan Vali Sahip, icra makamlarının yaptıkları icrattan dolayı şahsan davada husumet mevkiinde olamayacaklarını iddia ederek husumeti kendi şahsına tevcih etmiş olan bu arzuhalin gerek bu, gerekse hadisede mütehakkak müruru müddet noktalarından reddi lâzım geleceğini beyan etmekte ise de; Vali Sahip, bu meselede velâyeti amme kudretile hareket etmiş ve bu hareket de bir hizmet hatası olma-

Şu yukarıda yazılan sebeplere binaen davacının memuriyetine iade olumamasından dolayı maaş noktasından duçar olduğu zararların dava olunan Vali Sahibe tazmin ettirilmesi ve iadei memuriyet kararının tebliğinden sonra davacıya füzulen verilmekte devam edildiği anlaşılan vekâlet emri maaşlarının da bu zamana idhali ve 9/6/1934 tarihli ve 2503 sayılı kanun mucibince muktazi 400 kuruş ilâm harcının dava olunanın alınması, husumet ciheti ve tazminatın doğrudan doğruya Vali Sahibin şahsından alınması noktası çoklukla, esas tazmin de söz birliğile kestirildi.

Örnek 3: Devlet Şurası Kararlar Mecmuası, 1937, Sayı.2, s. 17-18.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere Danıştay'ın yargısal kararlarının şekli, yavaş yavaş şekillenmeye başlamıştır. (1) İlk dikkat çeken husus,

karar künyesi ile ilgili olarak “**K. 35/26**” şeklinde sadece karar numarasının yazılmış olmasıdır. (2) “*Davanın hülâsası*”, “*Dava olunanın müdafaaları*”, “*müddeiumuminin mütalâası hülâsası*” şeklinde bölümlemeler ve başlıklamalar yapılmaya başlanmıştır. Ancak “hüküm” veya “dava sonucu” gibi bir başlık henüz bulunmamaktadır. (3) Bir diğer husus “**Türk Ulusu Adına**” şeklinde kararın meşruiyetine atıf yapıldığı ve yerinin belirlendiği görülmektedir. (4) Kararın son paragrafında yer alan “*Sahibin şahsından alınması noktası çoklukla, esas tazmin de söz birliğiyle kestirildi*” cümlesi, Danıştay’ın hukuk dili ve yazım kuralları bakımından dikkat çekici niteliktedir.

Daavî Daireleri U. Heyeti

K: 34/100

Davanın hülâsası: Vazifesinden ihracına dair verilen kararın Dahiliye Vekâletince kaldırıldığına ve bu karara karşı belediyenin Şûrayıdevlete açtığı davanın da reddedildiği halde vazifesine iade olunma-

dığından bahsile vazifesine iadesini ve toplanmış maaşlarile maddî ve manevî zararının tazminini istemektedir.

Dava olunanın müdafaaları hülâsaları: Davada müruru müddet olduğu, ihracının sebepsiz olmadığı davacının yerine başkasının tayin edildiği cihetle davanın reddi merkezindedir.

Müddeiumuminin mütaleası hülâsası: Davacının vazifesine iadesi icab ettiği ve maaşlarının tazmini lâzımgeldiği merkezindedir.

TÜRK MİLLETİ NAMINA

Kaza icrasına memur, Şûrayıdevlet Daavi Dairesi Umumî Heyeti tarafından icabı düşünüldü:

Örnek 4: Devlet Şûrası Kararlar Mecmuası, 1937, Sayı. 2, s. 18-19.

Devlet Şûrâsı Kararlar Mecmuasının 2. sayısında arka arkaya yer verilen ve aynı mahkemeye ait kararlardan ilkinde “**Türk Ulusu Adına**” ibaresi yer alırken, ikincisinde “**Türk Milleti Namına**” ifadesi kullanılmaktadır. Bu durum Kararlar Mecmuasının 1938 tarihli 3. Sayısında da devam etmektedir. İki farklı yazım, dil konusundaki zihin karışıklığının bariz bir örneğini teşkil etmektedir. Bu durum daha sonraki tarihlerde de devam etmektedir²¹.

21 Bkz. Danıştay Kararlar Dergisi, 1945, Sayı. 28; Danıştay DDGK, E. 44/14, K. 44/25 kararda “TÜRK ULUSU ADINA”; 34/1, K; 35 sayılı kararda ise “TÜRK MİLLETİ NAMINA” denilmektedir.

Burada şunu da ifade etmek gerekir ki, Kararlar Mecmuası'nın Eylül 1937 yayınlanan 1. sayısı ile Birincikanun (Aralık) 1937'de yayınlanan 2. sayısında yayınlanan kararlar arasında, yazım şekli ve dil konusunda önemli değişiklikler olduğu görülmektedir.

3. 1938 Tarihli Kararlar Mecmuasının 3. Sayısından İki Örnek

Deavî Daireleri H. Heyeti

31/1140

K: 32/1152

Davanın H: Kıstelyevm muamelesine itirazdan ibarettir.

Dava edilen müdafaası H: Ders senesi başında gönderdiği on beş günlük rapor vekâlet Sıhhat Müfetişliğince beş güne tenzil ve ikinci on beş günlük rapor reddedildiğinden kıstelyevm yapıldığını natiktir.

Örnek 5: Devlet Şurası Kararlar Mecmuası, 1938, Sayı.3, s. 17.

2 Daavî Dairesi

36/1819

K: 37/564

Davanın H: Davacı Sivas orman muamelât memurluğundan işten el çektirilerek bilâhara da vekâlet emrine alındığından ve kendisine isnat edilen suçtan dolayı 2330 sayılı af kanunu mucibince takibata mahal olmadığına karar verildiğinden ve yeniden memuriyete tayin olunduğundan bahsile açıkta kaldığı müddete ait aldığı bir kısım istihkakın istirdat edilmek istenmesine ve bir kısmının da verilmemesinden dava etmektedir.

Örnek 6: Devlet Şurası Kararlar Mecmuası, 1938, Sayı.3, s.18.

Bu iki örnekte görüleceği gibi “31/1140” ve “K:32/1152” şeklinde kararların Esas ve Karar numaraları birlikte yazılmaya başlanmıştır. Öte yandan kararın sonunda “18/11/1937 tarihine ittifakla karar verildi” şeklinde karar tarihi de yazılmaya başlanmıştır.

4. 1938 Tarihli Danıştay Kararlar Mecmuasının 4. Sayısından İki Örnek

Daavî Daireleri H. Hey'eti

36/590

K: 37/542

Dava eden: Çanakkale orman mühendisi Turgut Güner

Dava edilen: Ziraat Vekâleti.

Davanın Hü: Asaletinin tasdik edilmemesine itirazdan ibarettir.

Dava edilenin müdafaası H: Namzet olarak tayin olunan mumai-leyhin askerliğini yapmadığı cihetle 27/6/1935 tarihli ve 212908 sayılı vekiller hey'eti kararına tevfikân asaleti tasdik edilmediği mealindedir.

Müddeiumuminin mütlâası H: Davacı hakkında yapılan muame-lerin kanuna uygun olduğu merkezindedir.

TÜRK ULUSU ADINA

Hüküm veren Şûrayıdevlet Daavî Hususî Heyeti tarafından işin gereği düşünüldü:

Memurin Kanununun dördüncü maddesinde memur olabilmek için askerlik hizmetini yapmış olmak veya sınıfı ihtiyata nakledilmiş veya askerliğe elverişli olmadığı sabit bulunmak veya tecil edilmek lâzım geldiği yazılı olduğuna ve davacının da askerliğini yapmadığı anlaşıldığına göre hakkında yapılan muamelede kanuna aykırı bir cihet görülmediğinden davasının reddine ve 400 kuruş ilâm harcından davacının bidayeten ödediği 100 kuruşun mahsubu ile geri kalan 300 kuruşun kendisinden alınmasına 6/10/1937 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Örnek 7: Danıştay Kararlar Mecmuası, 1938, Sayı.4, s.10.

1 Daavî Dairesi

37/694

K: 37/2568

Davacı: İzmitte Çukurbağ mahallesinden inhisarlar eski muhake-mat memuru Hayri Çevikus.

Davaedilen: İnhisarlar Umum Müdürlüğü.

Davanın H: Bir suçundan dolayı mahkemeye verilmişse de neticede

Örnek 8: Danıştay Kararlar Mecmuası, 1938, Sayı.5, s.11.

Görüleceği üzere davanın tarafları “Dava eden”, “Dava edilen” şeklinde yazılmaya başlanmıştır. Ancak aynı sayıda peş peşe yayınlanan iki karardan ilkinde “dava eden” denilirken ikincisinde “davacı” ifadesi yer almaktadır. Dava Daireleri H. Heyetinin kararının gayet kısa oluşu da dikkati çekmektedir.

5. 1938 Tarihli Kararlar Mecmuasının 5. Sayısından Bir Örnek

Daavî Daireleri U. Hey'eti

E: 37/269

K: 37/221

Davacı: Üsküdar İhsaniye Sokak numara 60 da Kimyager Burhanettin Bilgili.

Dava edilen: Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti.

Davanın H: Kars Gümrük Kimyageri iken memuriyetinin lâğvı

Örnek 9: Danıştay Kararlar Mecmuası, 1938, Sayı.4, s. 18.

Bu örnekte dikkat çeken husus, “E: 37/269”, “K: 37/221” şeklinde kararın esas ve karar numaralarının yazım şeklinin belirginleşmiş olmasıdır.

6. 1949 Tarihli Kararlar Dergisinin 43-44. Sayısından Bir Örnek²²

Dördüncü Daire

E. No : 48/4258

K. No : 49/ 52

Dâvacı : İstanbul Defterdarlığı.

Dâvalı : Tan Gazetecilik ve Neşriyat T. Ltd. Şirketi Ankara Caddesi No. 102.

Dâvanın özeti : Şirketin 1936 yılında satın aldığı matbaa bina ve sa-

Örnek 10: Danıştay Kararlar Dergisi, 1949, Sayı. 43-44, s. 71.

Bu örnekte görüldüğü üzere, kararların yazım şekli, bu güne benzer bir duruma gelmiştir.

7. 1949 Tarihli Kararlar Dergisinin 52. Sayısından İki Örnek²³

Danıştay D. D. G. Kurulu

E. No : 52/25

K. No : 52/252

Dâvacı : Mümtaz Fazlı Taylan, Herta Taylan: Erenköy Çiftehavuzlar Caddesi No: 74/7 İstanbul.

Vekilleri : Şevket Mehmet Ali Bilgişin, Halil Arslanlı: Galata Çınar Han Kat: 1 İstanbul.

Dâvalı : İstanbul Defterdarlığı.

Dâvanın özeti : Tasfiye halinde bulunan Ari İnşaat Levazımı Limited Şirketinin Maliyeye olan kazanç, buhran ve muamele vergisinden

Örnek 11: Devlet Şûrası Kararlar Dergisi, 1952, Sayı. 58, s. 52

²² Derginin adı 1945 tarihli 28. Sayıdan itibaren Danıştay Kararlar Dergisi adını almıştır.

²³ Derginin adı, 1952 yılında 58. Sayıdan itibaren tekrar “Devlet Şûrası Kararlar Dergisi” şeklini almıştır.

Danıştay Beşinci Daire

E. No: 52/ 435

K. No: 52/2662

Dâvacı: Mehmet Öğder - İstanbul Aksaray Taşkasap Darüşşifa Sokak No: 4 - İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi eski Fizik Doçenti.

Dâvalı: 1 — Üniversiteler Arası Kurul Başkanlığı.

2 — İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü.

Vekili: Avukat Lütfü Duran, İstanbul Galata Bankalar Caddesi Asikürasyonî Han Kat 1 No: 5-6

Dâvanın Özeti: İstanbul Teknik Üniversite Senatosunca öğretim

Örnek 12: Devlet Şûrası Kararlar Dergisi, 1952, Sayı. 58, s. 124

Örneklerde de görüldüğü üzere, kararlarda vekiller de yazılmaya başlamıştır.

7. 1963 Tarihli Kararlar Dergisinin 87-88. Sayısından Bir Örnek²⁴

Devlet Şûrası Beşinci Daire Kararları

E. No. 1961/1614

K. No. 1961/3559

Dâvacı :

Vekili : Avukat Muammer Dalbudak, Belediye yanı B. Toygar Apt. Kat 1. - Ankara.

Dâvalı : Ereğli Belediye Başkanlığı.

Dâvanın Özeti : Konya Ereğli'si Elektrik, Su ve M. Sulama İşmuamelenin iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü :

Iptali istenilen muamele dâvacıya 24/1/1961 tarihinde tebliğ edil-

Örnek 13: Danıştay Kararlar Dergisi, 1963, Sayı. 87-88, s. 148-149.

Kararların meşruiyetini ifade ederken “TÜRK MİLLETİ ADINA” şeklinde yazılmaya başlandığı görülmektedir.

²⁴ Derginin adı, 1961 yılında 73. Sayıdan itibaren tekrar “Danıştay Kararlar Dergisi” şeklini almıştır.

7. 1984 Tarihli Kararlar Dergisinin 54-55. Sayısından Bir Örnek²⁵

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü :
Davacı görevden çekilmiş sayılmasına ilişkin işlemin iptalini istemektedir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptaline, 2800 lira yargılama gideri ile 2329 sayılı Kanuna göre davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan avukatlık asgari ücret tarifesine göre 3400 lira avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine 26.9.1983 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Örnek 14: Danıştay Dergisi, 1984, Sayı. 54-55, s. 202-202.

Yukarıdaki karar örneğinde kararın baş, orta ve son kısmı yer almaktadır. Son paragraf, kararın hüküm fıkrasını oluşturmaktadır. Kararda başlıklar bulunmadığı gibi, “hüküm” kısmı da açıkça yazılmış değildir.

7. 2023 Tarihli Kararlar Dergisinin 13. Sayısından Bir Örnek²⁶

T.C.
DANIŞTAY
SEKİZİNCİ DAİRE
Esas No : 2020/798
Karar No : 2023/1145

Anahtar Kelimeler : -Güvenlik Soruşturması

Özeti : Davacı hakkında yaptırılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması neticesinde davacıya verilen HAGB kararının hukuka aykırı bir şekilde ulaşıldığı hakkında karar.

TEMYİZ EDEN (DAVALI) : Emniyet Genel Müdürlüğü
VEKİLİ : Av. ...
KARŞI TARAF (DAVACI) : ...
VEKİLİ : Av. ...

İSTEMİN KONUSU : Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesinin 08/11/2019 tarih ve E:2019/3096, K:2019/3124 sayılı kararının, temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

YARGILAMA SÜRECİ :

Dava Konusu İstem: Gaziantep Polis Meslek Eğitim Merkezi'nde

25 Derginin adı, 1971 yılında “Danıştay Dergisi” şeklini almış ve sayı 1’den başlatılmıştır.

26 Derginin adı, 2023 yılında “Danıştay Kararlar Dergisi” şeklini almış ve sayı 1’den başlatılmıştır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Sekizinci Dairesince, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra ve dosya tekemmül ettiğinden yürütmenin durdurulması istemi hakkında ayrıca bir karar verilmeksizin işin gereği görüldü:

İNCELEME VE GEREKÇE :**MADDİ OLAY :**

Gaziantep Polis Meslek Eğitim Merkezi Müdürlüğünde (POMEM) 21. dönem öğrencisi olan davacının ilgili mevzuat uyarınca hakkında yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması neticesinde Nizip 3. Asliye Ceza Mahkemesinin 10/10/2013 tarih ve E:2013/441, K:2013/354 sayılı kararıyla "Silahla tehdit" suçundan davacının "1 yıl 8 ay" hapis cezasıyla cezalandırılmasına, CMK'nın 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) ve 5 yıl denetime tabi tutulmasına karar verildiğinin tespit edilmesi üzerine, Gaziantep Polis Meslek Eğitim Merkezi Müdürlüğü Yönetim Kurulunun 31/05/2018 tarih ve 2018/9 sayılı kararıyla ilişkisinin kesilmesine karar verildiği, Polis Akademisi Başkanlığının 11/06/2018 tarihli Olur işlemi ile de ilişkisinin kesilerek dosyasının işlemden kaldırılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır.

İLGİLİ MEVZUAT:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20. maddesinin 3. fıkrasında;

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Uyuşmazlık konusu olayda; davacıya ilişkin verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar kayıtlarının Gaziantep Polis

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle,

1. Temyiz isteminin reddine,
2. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesinin 08/11/2019 tarih ve E:2019/3096, K:2019/3124 sayılı kararının yukarıda belirtilen gerekçe ile **ONANMASINA**,
3. Temyiz giderlerinin istemde bulunan üzerinde bırakılmasına, posta gideri avansından artan tutarın Mahkeme tarafından iadesine,
4. 2577 sayılı Kanunun 50. maddesi uyarınca onama kararının taraflara tebliğini ve bir örneğinin de belirtilen Bölge İdare Mahkemesine gönderilmesini teminen dosyanın İdare Mahkemesine gönderilmesine,
5. Kesin olarak, 10/03/2023 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

Örnek 15: Danıştay Kararlar Dergisi, 2023, Sayı. 13, s. 277-292.

Yukarıda bahsedildiği üzere Danıştay tarafından 2018 tarihli Danıştay Karar Yazım Rehberi oluşturulmuştur. Bu rehberde kararların yazım şekline ilişkin kurallar yer almaktadır. Kararda başlıklara yer verilmesi, karar sonucunun açık ve maddeler halinde yazılması, Rehberde yer alan kurallardan bazılarıdır. Yukarıya aktardığımız örnekte, bu kurallara uyulmaya çalışıldığı gözükmemektedir.

IV. GÜNÜMÜZDEKİ KARARLARIN ŞEKLİ YAPISI

1. 2018 Tarihli Danıştay Karar Yazım Rehberi²⁷

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Danıştay ilk defa “karar yazım rehberi” hazırlamıştır. Danıştay kararlarında bulunması gereken hususlar yanında, kararların yazım şekli detaylı şekilde belirtilmektedir. Rehberde karar yazımı üç başlık altında ele alınmaktadır. Rehberde yer alan kurallardan bazılarını aktarmak istiyoruz.

a. Usule İlişkin Kurallar

Bu başlık altında, kararların yazım usulüne ilişkin kurallar yer almaktadır.

-Yazının puntosu, satır aralığı, kenar boşlukları gibi hususlar bir standarda bağlanmaktadır. Rehberde göre karar yazarken sayfa düzeninde, büyük harf ve koyu punto kullanımında öngörülen standartlara bağlı kalınır.

-Kararlarda başlık kullanımı esastır. Kararın içeriğine uygun başlıklandırma yapılır. Kararların tümünde yazım örneklerinde yer alan her başlığın mutlaka kullanılması zorunlu değildir.

-Davanın konusu ve karar sonucu (hüküm) maddeler halinde yazılır ve her madde numarasından sonra nokta (.) konulur.

-Kararlarda bir yargı kararı veya bilimsel bir çalışmadan alıntı yapılmış ise mutlaka kullanılan yargı kararına veya bilimsel çalışmaya usulüne uygun (parantez içinde) atıf yapılır.

-Danıştay dairelerinin adları yazıyla (Danıştay Sekizinci Dairesi gibi), ilk derece mahkemeleri ile bölge idare mahkemeleri dava dairelerinin adları rakam kullanılarak (Ankara 3. İdare Mahkemesi gibi) yazılır.

b. Üsluba İlişkin Kurallar

Kararların üslubuna (dil kullanımı ve yazım kuralları) ilişkin kurallara yer verilmektedir.

-Kararlarda anlaşılabilir kısa ve etkili bir dil kullanılması, tekrarlardan ve anlaşılmayı zorlaştıran uzun cümlelerden kaçınılması gerekir.

-Kararlarda terim birliğine, açık ve kuşkuyla vermeyecek ifadelere yer verilmesine dikkat edilmelidir.

27 Karar Yazım Rehberi, Danıştay Başkanlar Kurulu tarafından 13.4.2018 tarihinde kabul edilmiş, 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren uygulamaya başlanmıştır. Söz konusu Rehber, Danıştay Yayınları, No. 110 olarak 2020 yılında yayınlanmıştır (<https://www.danistay.gov.tr/assets/pdf/yayinlar/karar-yazim-rehberi.pdf>).

-Kararlar, Türk Dil Kurumu tarafından benimsenen güncel yazım ve noktalama kurallarına uygun biçimde, yalın, açık bir üslupla ve hukukî terimlerle kaleme alınmalıdır.

-Özel bilgi ve düşüncelerin karara yansıtılmaması, tarafların kişilikleri hakkında değer yargısında bulunulmaması, mümkün olduğunca tarafsız bir üslup kullanılmalıdır.

-Maddi olay aktarılırken ve ilgili mevzuat aktarılırken kronolojik sıralamanın doğru yapılarak karara yansıtılmalıdır.

c. İçeriğe İlişkin Kurallar

Bu başlık altında 2577 sayılı Kanunun 24.maddesinde yer alan kararlarda bulunması gereken hususların, kararda nasıl yer alması gerektiği ve bunların şekli açıklanmaktadır.

Buna göre karar; (1) uyuşmazlığın hukukî nitelendirilmesinin yapıldığı, (2) ilgili mevzuatın belirlenerek yorumlandığı, (3) maddi olayın anlatıldığı, (3) tarafların sav ve savunmalarının yer aldığı, (4) hukukî değerlendirme yapılarak varılan sonucun gösterildiği kısımlardan oluşur. Tarafların sonuca etkili iddialarının değerlendirilmesi gereği vurgulanmaktadır.

Kararda sırasıyla büyük harflerle yazılmış şu başlıklar bulunacaktır²⁸: (1) Davanın tarafları. (2) Davanın konusu. (3) Davacının iddiaları. (4) Davanın savunması. (5) Danıştay tetkik hâkimin düşüncesi. (6) Danıştay Savcısının düşüncesi. (7) “Türk Milleti Adına” ifadesi. (8) Maddî olay ve hukukî süreç. (9) İnceleme ve gerekçe (a-usûl yönünden; b-esas yönünden). (10) Karar sonucu. (11) Heyet başkan ve üyelerin adları. (12) yargılama giderleri. (13) Karşı oy.

2. Bazı Hususlar Üzerine Değerlendirmeler

Danıştay kararlarına bakıldığında bu kurallara önemli ölçüde uyulduğu görülmektedir. Kanaatimizce üzerinde durulması gereken birkaç husus bulunmaktadır.

a. Kararın Bölümleri

Kararların bölümleri, hemen hemen tüm hukuk sistemlerinde benzer niteliktedir. Karar bölümleri, adeta kararın omurgasını oluşturmaktadır. Bölümler, kararın yazılmasında zorunlu olan bilgilerdir. Öneminden dolayı, bölümler yargı yerinin takdirine bırakılmamış, kanunda açıkça düzenlenmiştir. 2577 sayılı kanunun 24. maddesinde yer alan bu kurallar Da-

28 Bu başlıklar büyük harfle yazılacak ve sonunda iki nokta (:) bulunacaktır.

nıştay ve diğer idarî yargı yerleri bakımından uyulması zorunlu kurallardır. Kanunun 24. maddesinde belirtilen hususlar, kararda bulunması gereken asgarî bölümler olup, uyumsuzluğun niteliğine ve konunun anlaşılabilirliğini sağlama matuf olarak ilave bölümlere de yer verilebilir. Öte yandan, Kanunun 24.maddesinde belirtilen zorunlu bölümler, nihaî kararlar içindir. Ara kararları için bu bölümlerden uygun olanlarına yer verilmesi yerterlidir.

Danıştay Karar Yazım Rehberi’nde şu kurala yer verilmektedir: “*Kararlarda başlık kullanımı esastır. Kararın içeriğine uygun başlıklandırma yapılır. Kararların tümünde yazım örneklerinde yer alan her başlığın mutlaka kullanılması zorunlu değildir*”. Bu kural mucibince, kararın tümünün (tarafların iddia ve savunmalarının, maddî olayın, hukukî gerekçelerin yazımında) uygun başlıklar konularak yazılması konunun daha anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Danıştay Karar Yazım Rehberi’nde “*Kararlarda “DAVANIN/İSTEMİN KONUSU” ve “KARAR SONUCU” maddeler halinde yazılır. Her madde numarasından sonra nokta (.) konulur*” kuralı yer almaktadır. Benzer uygulamanın, kararı tümüne yansıtılması, gerekçede tartışılan hususların da numaralı başlıklar halinde, hatta paragraf numaraları da (Anayasa Mahkemesi kararlarına benzer şekilde) verilerek yazılması daha isabetli olur. Nitekim İstanbul 4. İdare Mahkemesinin 2017 tarihli bir kararında bu yönde bir uygulama yapıldığı görülmektedir²⁹.

b. Kararın Meşruiyetine Yapılan Atıf

Yukarıdaki açıklamalarda yerildiği üzere Danıştay kararlarında, 1930’lu yıllarda itibaren “TÜRK MİLLETİ NAMINA” veya “TÜRK ULUSU ADINA” (1960’lı yıllardan itibaren de istikrarlı şekilde “TÜRK MİLLETİ ADINA”) şeklinde kararın meşruiyetin atıf yapılmaktadır. Bu konuya ilişkin olarak 1925 tarih ve 669 sayılı Şûrây-ı Devlet Kanunu ve 1938 tarih 3546 sayılı Devlet Şûrâsı Kanunu’nda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Yine 1964 Tarih ve 521 sayılı Danıştay Kanunu ve 1982 tarih ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu’nda da hüküm bulunmamaktadır. Bu ibarenin kullanılacağı 2018 tarihli Danıştay Karar Yazım Rehberi’nde yer almaktadır.

Bu uygulamanın dayanağı, 1924 Esas Teşkilât Kanunu’nun 8. maddesinde yer alan “*Hakkı kaza, Millet namına, usulü ve kanunu dairesinde müstakil mahâkim tarafından istimal olunur*” hüküm olabilir mi?

29 Bkz. İstanbul 4. İdare Mahkemesi, E. 2016/1302, K. 2017/2575, 15.12.2017.

Bilindiği üzere Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu 1927’de yürürlüğe girmiştir³⁰. Bu Kanunda da kararların meşruiyetine ilişkin ibarenin kararlarda yer alması hakkında herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. O dönemdeki adıyla Türk Temyiz Mahkemesi’nin (Yargıtay) kararlarında bu ifadenin yer almadığı görülmektedir³¹. Yargıtay’ın bu uygulaması 2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na kadar devam etmiştir³². 6100 sayılı Kanunun “hükümün kapsamı” başlığını taşıyan 297. maddesinde “*Hüküm “Hüküm “Türk Milleti Adına” verilir ve bu ibareden sonra aşağıdaki hususları kapsar*” şeklinde hüküm sevk edilerek, hem bu ibarenin kararda yer alacağı hem de yeri belirlenmiştir. Yargıtay kararlarında bu ibare, kararın en başında “TÜRK MİLLETİ ADINA YARGITAY İLÂMI” şeklinde yer almaktadır³³. Öte yandan 1961 Anayasasının 7. maddede yer alan “*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır*” hükmü yer almasına rağmen, bu anayasa ile ihdas edilen Anayasa Mahkemesi kararlarında “TÜRK MİLLETİ ADINA” ibaresine yer verilmemektedir³⁴.

Yargıtay’ın ve Anayasa Mahkemesi’nin uygulamaları göstermektedir ki, kararın meşruiyetine ilişkin söz konusu ibarenin kullanımının, anayasada yer alan yargı yetkisinin Türk milleti adına kullanılacağına ilişkin hükümden kaynaklanmamaktadır³⁵. Danıştay’ın bu uygulamasının, Fran-

30 1927 Tarih ve 1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu, Resmî Gazete 6 Temmuz 1927, Sayı. 622.

31 Bkz. Temyiz Mahkemesi İkinci Hukuk Dairesi, E. 2167, K. 2039, Adliye Ceridesi, Temmuz 1929, Cilt. I, Sayı. 84, s. 55 ; Temyiz Mahkemesi Birinci Hukuk Dairesi, E. 1760, K. 1820, Adliye Ceridesi, Eylül 1929, Cilt. II, Sayı. 86, Cilt. II, s. 32; Temyiz Mahkemesi Birinci Ceza Dairesi, E. 156, K. 151, Adliye Ceridesi, 1930, Sayı. 90, s. 47; Temyiz Mahkemesi 2. HD, E. 2811, K. 1922, Adliye Ceridesi, 1931, Sayı. 103, s. 32.

32 Bkz. Temyiz Hukuk Umumi Heyeti, E. 1/62, K. 60, s. 1193, Adalet Dergisi, 1955, Sayı. 12; Temyiz Üçüncü Hukuk Dairesi, E. 6033, K. 4467, Adalet Dergisi, 1955, Sayı.12, s. 1194; Yargıtay 5. HD, E.261, K. 953, Adalet Dergisi, Nisan 1965, Sayı. 4, s. 473; Yargıtay 2. HD, E. 2004/14969, K. 2005/605, 24.1.2005, RG.

33 Bkz. Yargıtay 11. HD, E. 2024/2529, K. 2024/5754, 10.7.2024, RG. 16 Ekim 2024, Sayı. 32694.

34 Bkz. AYM, E. 1962/2, K. 1962/1, 05.09.1962, RG. 3 Ekim 1962, Sayı. 11222; AYM, E. 2019/30, K. 2023/227, 28.12.2023, RG. 22 Ekim 2024, Sayı. 32700.

35 Aksi görüş için bkz Ejder **Yılmaz**, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 1281.

sız Danıştayının (Conseil d'État) uygulamasından mülhem olduğunu düşünmekteyiz. Zira Fransız Danıştay'ı öteden beri “Fransız Halkı Adına” (*Au Nom du Peuple Français*) ibaresine kararlarında yer vermektedir³⁶.

Danıştay'ın kararın meşruiyetine ilişkin ibareyi yazdığı yer de dikkat çekicidir. Danıştay bu ibareye, 1930'lu yıllardan itibaren, davanın konusu, iddia ve savunmaların özeti ve tetkik hâkimin görüşleri verildikten sonra, “*dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü*” cümlesinden sonra yer vermektedir. 2018 tarihli Danıştay Karar Yazım Rehberi'nde de bu durum kural haline getirilmiştir. Bu kullanımın isabetli olmadığını düşünmekteyiz. Zira bu ibareden önce yer alan kısım kararın bir parçası değil mi, tetkik hâkiminin görüşü Türk milleti adına yazılan bir görüş değil mi soruları akla gelmektedir. Bu ibare kullanılacaksa Yargıtay gibi(ve Fransız Danıştay'ı gibi), kararın en başında kullanılması daha uygun düşer kanaatini taşımaktayız. İstanbul 4. İdare Mahkemesinin 2017 tarihli bir kararında bu yönde bir uygulama yapıldığı, kararın en başında “T.C. İSTANBUL 4. İDARE MAHKEMESİ (TÜRK MİLLETİ ADINA)” şeklinde yazıldıktan sonra, kararın diğer bölümlerine geçildiği görülmektedir³⁷.

c. Kararın Gerekçesi

Anayasanın “âdil yargılanma hakkı”nı düzenleyen 36. maddesi ile mahkemelerin kararlarının gerekçeli olması gerekliliğini düzenleyen 141. maddesi birlikte değerlendirildiğinde, âdil yargılanma hakkı gerekçeli karar hakkını da içerdiği anlaşılmaktadır.

Gerekçe³⁸, hükme nasıl ulaşıldığını ortaya koyan hukukî ve mantıkî açıklamalardır. Bir başka ifadeyle maddî olaydan başlayıp, olayın uygulandığı hukuk metinlerinden geçerek hükme ulaştıran yola gerekçe denilir. Bu yolun herhangi bir boşluğa ve tereddüte mahal bırakmayacak şekilde olması gerekir. Dava konusu olayı özetleyip konuya ilişkin hukuk metinlerini aktarmak gerekçe olarak nitelendirilemez. Hüküm, taraflardan birinin iddiasının kabulü, diğer tarafın iddiasının da reddi sonucunu doğurur. Gerekçe, bir iddianın niçin kabul edildiğini, diğer iddianın niçin kabul edilmediğini hukuk ve mantık kuralları çerçevesinde okuyanı ikna edecek şekilde kaleme alınmalıdır. Zira hükmün isabetli olup olmadığı, gerekçeye

36 Bkz. Conseil d'État, *Cadot*, 13 décembre 1889, Décision no. 66145, <https://www.conseil-etat.fr/fr/arianeweb/CE/decision/1889-12-13/66145>.

37 Bkz. İstanbul 4. İdare Mahkemesi, E. 2016/1302, K. 2017/2575, 15.12.2017.

38 Kararlarda gerekçe konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. K. Begüm **İsbir**, *İdari Yargı Kararlarının Gerekçelendirilmesi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.

bakılarak denetlenebilir. Kararda yeterli bir gerekçenin olmaması³⁹ kadar, gerekçe ile hükmün çelişik olması⁴⁰ da isabetli bir karar verilmediğinin işaretidir⁴¹. Gerekçede, hükme tesir edecek nitelikte olan taraf iddialarının⁴² cevaplandırılması gerekir⁴³. Kaldı ki mahkeme kararlarının gerekçeli olması, işin tabiatı gereğidir. Tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenmesi gerekçeli karar hakkının bakımından bir zorunluluktur. Bu bağlamda kararda, davanın esasına etki edecek iddiaların karşılanması gerekir. Mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında *ilgili ve yeterli bir yanıt* vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir⁴⁴.

-
- 39 Danıştay Yedinci Dairesi, E. 1998/1345, K. 1999/2900, 25.11.1999: “...dava konusu vergi tarhına esas matrahın 16.750.000- lira olması; ayrıca, olaya, kaçakçılık cezası değil ağır kusur cezası uygulanması gerektiği sonucuna varılmış ise de mahkemeyi bu yargıya götüren maddi ve hukukî nedenler hakkında herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Başka anlatımla; kararda gerekçe gösterilmemiştir...”.
- 40 Yargıtay, 8. HD., E. 2012/5106, K. 2012/6952, 10.07.2012: ““...Kararın gerekçesinin de, sonucu ile tam bir uyum içinde, o davaya konu maddi olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak; kısaca, maddi olgular ile hüküm arasındaki mantıksal bağlantıyı gösterecek nitelikte olması gerekir”.
- 41 Yargıtay 15. HD., E. 2000/829 K. 2000/1121, 08.03.2000: ““...“...Hukukun üstün kılınması, yargıya güven duyulup bunun kuvvetlendirilmesi yansız ve aleni yargılama yanında, yoğun bir mesainin ürünü olan nihai kararların da yargılama safahatına uygun, doyurucu ve inandırıcı biçimde kaleme alınmasıyla olanaklıdır. Devletin temel esaslarını düzenleyen Anayasa’da konuya yer verilmiş olması da bundandır. Varlığından söz edilebilmesi için gerekçenin yargılama safahatına uygun olması gerekir. Aksi halde karar “görünürde gerekçeli” olur ki, bu da gerekçesiz karar sayılır. Kararların gerekçeli olması kamu düzenine ilişkin olmakla aksi hal bozma nedenidir”.
- 42 AYM, Aziz Turhan Başvurusu, Başvuru no: 2012/1269, T. 08.05.2014, p. 52: “Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından birisi olmakla beraber, bu hak yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır”.
- 43 AİHM, Ruiz-Torija/İspanya, 09.12.1994, Başvuru no. 18390/91, p. 29-30: “Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından birisi olmakla beraber, bu hak yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır”.
- 44 AYM, Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, p. 31, 34.

Kararın gerekçe kısmında, uyuşmazlığı çözen yargı yerinin, tesis ettiği hükme, hangi maddi ve hukuki dayanaklardan hareket ederek nasıl ulaştığı, tarafları ikna edecek şekilde, hukuki muhakeme kuralları çerçevesinde ortaya konulur. Bu kısımda, maddi olay ve bu olaya uygulanan hukuk kuralı birlikte hukuki muhakemeye tâbi tutularak tahlil edilir. Yine bu kısımda tarafların iddia ve savunmalarının karşılanarak, neden kabul edildiği ya da neden kabul edilmediği ikna edici şekilde ortaya konmalıdır. Gerekçe kısmında, uyuşmazlığın çözümü ile alakası olmayan tartışmalara girilmemesi, olayla ilgisi olmayan hukuk kurallarının tahliline yer verilmemesi gerekir. Yine gerekçe kısmında, birbiriyle çelişen değerlendirmelerden uzak, tamâmen tutarlı açıklamalara yer verilmelidir.

Anayasanın 141. maddesinde “*bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır*” hükmü yer almaktadır. İdari yargı yerlerinin kimi kararlarında bu kurala uyulmadığı, herhangi bir gerekçeye yer verilmeyen hüküm kurulduğu ve bu uygulamanın yaygın olduğu görülmektedir. Birkaç misal verelim.

-Yürütmenin durdurulması talepleri bakımından “*uyuşmazlıkta, yukarıda anılan Kanun hükmünde öngörülen şartların gerçekleşmediği anlaşıldığından, yürütmenin durdurulması isteminin reddine*” şeklinde karar verilmektedir.

-Yürütmenin durdurulması talebi hakkında verilen karara itiraz edilmesi durumunda “*Dava dosyasında mevcut bilgi ve belgelere göre, mahkemece yürütmenin durdurulması istemi hakkında verilen kararda yasaya aykırılık bulunmadığından, itiraz isteminin reddine*” biçiminde karar verilmektedir.

-İstinaf başvurularında “*İstinaf başvurusuna konu edilen Mahkeme kararı usul ve esas yönünden hukuka uygun olup kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığından istinaf başvurusunun reddine*” tarzında karar verilmektedir.

-Temyiz başvurularında “*Temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararı ve dayandığı gerekçe hukuk ve usule uygun olup, bozulmasını gerektirecek bir sebep bulunmadığından, temyiz isteminin reddi ile anılan kararın onanmasına*” şeklinde karar verilmektedir.

Anayasanın 141. maddesi hükmü gereğince, bu kararların da gerekçeli olması, tarafların iddialarının cevaplandırılması gerekir.

d. Kararda Dayanılan Hukuk Metinleri

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 24. maddesinde, “*kararın dayandığı hukuki sebepler*” in kararda yer alacağı belirtilmektedir.

Davanın çözümünde dayanak olarak kullanılacak hukuk metinleri (anayasa, kanun, yönetmelik, genelge, uluslararası sözleşme, hukukun genel ilkeleri..) kararın dayandığı hukukî sebepleri oluşturmaktadır. Danıştay Karar Yazım Rehberi'nde de ilgili mevzuat hükümlerine hiyerarşik olarak (Anayasa, kanun, yönetmelik vs.) yer verilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Hukuk metinlerinin yazılması konusunda özensiz davranıldığı görülmektedir. Somut uyuşmazlıkla ilgisi olup olmadığına bakılmaksızın konuyla ilgili mevzuata genişçe yer verilmektedir. Oysa olması gereken mevzuatın sâdece uyuşmazlığa uygulanacak kısımlarına (maddesine, fıkrasına, cümlesine...) yer verilmesidir. Uyuşmazlığın çözümünde uygulanmayacak hükümlerin karara aktarılması hem gereksiz hem de yazım ve okuma açısından zihin karışıklığına sebep olacaktır. Nitekim Danıştay Karar Yazım Rehberi'nde *“düzenlemelerin sadece ilgili hükümleri yazılmalı, somut uyuşmazlıkla ilgisi olmayan hükümler kararda yer almamalıdır”* denilerek bu husus açıkça vurgulanmaktadır.

e. Kararın Dili

Anayasanın 2. maddesinde devletin resmî dilinin “Türkçe” olduğu belirtilmektedir. Mahkemelerde de kararların Türkçe olarak kaleme alınacağı açıktır. Kararların, hukuk dili kadar Türkçe yazı dili kurallarına uygun olarak kaleme alınması bir zorunluluktur. Kararların muhataplarını ikna etmesi, hukuken güçlü ve dil anlamında kurallara uygun yazılmasıyla imkân dâhilinde olabilir⁴⁵.

Her bilim dalının kendine has bir dili bulunmaktadır. Hukuk da sosyal bilim olduğuna göre onunda kendine özgü bir dili, kavramları, ilkeleri ve kurumları bulunmaktadır. Hukukî kavramların inceliklerini, farklı anlamlarını dikkate alınmadan kullanılması yanıltıcı ve adalet duygusunu zedeleyici neticelere yol açabilir. Yargı kararları da bir hukuk metnidir. Bu itibarla kararlar, Türkçe yazım kuralları yanında hukuk diline de uygun kaleme alınmalıdır. Hukukî kavramlar yerli yerinde kullanılmalıdır. Az kelâm ile çok şeyi ifade edebilecek bir dil kullanılmalıdır. Bu durum belli ölçüde edebî bir yeteneği de gerektirmektedir. Kararlarda, sokak dili seviyesine düşmeden, açık, basit ve öz bir anlatım tercih edilmelidir. Uzun cümlelerden mümkün olduğunca kaçınılmalıdır. Zira uzun cümleler anlaşılabilirliği olumsuz etkilemektedir.

Danıştay Karar Yazım Rehberi'nde yukarıda bahsettiğimiz hususların yer aldığı görülmektedir:

45 Ramazan Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, 16. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2024, s. 437 vd.

-Kararlarda anlaşılabilir bir dil kullanılarak açık ve tam gerekçe bildirilir.

-Karar, anlatmak istediğini kısa ve etkili biçimde ortaya koymalıdır.

-Kararlarda tekrardan kaçınılmalıdır.

-Kararlarda terim birliğine dikkat edilmelidir.

-Kararlarda kullanılacak ifadelerin özenle seçilmiş ve kuşkuyla yer vermeyecek açıklıkta olması önemlidir. İki anlama gelebilecek, farklı anlaşılmaya müsait, şüpheli veya belirsiz cümleler kullanılmamalıdır.

-Kararlar, Türk Dil Kurumu tarafından benimsenen güncel yazım ve noktalama kurallarına uygun biçimde, yalın, açık bir üslupla ve hukuki terimlerle kaleme alınmalıdır.

Kararlarda anlaşılmayı güçleştirecek uzun cümleler kullanılmamalıdır.

Kararlarda, virgüllerle ayrılarak uzun cümlelere yer verildiği, bu uygulamadan vazgeçilemediği görülmektedir. Mesela Danıştay Sekizinci Dairesinin 2023 tarihli bir kararında yaklaşık 51 satırdan oluşan paragraf tek cümle şeklinde kaleme alınmıştır⁴⁶. Aynı dairenin 2023 tarihli bir başka kararında ilk derece mahkemesi kararının özeti, 27 satırdan oluşan bir cümle olarak yazılmıştır⁴⁷. Danıştay Onuncu Dairesinin 2022 tarihli bir kararında yaklaşık 54 satırdan ve 1,5 sayfayı bulan bir cümle yer almaktadır⁴⁸. Danıştay Birinci Daire'sinin 2022 tarihli bir kararında 49 satır ve yaklaşık 1,5 sayfadan oluşan tek cümle bulunmaktadır⁴⁹.

Danıştay İdari Dava Kurulunun 2022 tarihli bir kararında ilginç bir örnek göze çarpmaktadır. Kararda “Daire Kararının Özeti” başlığı altında, virgülle ayrılan paragraflar halinde (aralarda numaralı alt başlıklar da bulunan) yaklaşık 9 sayfadan oluşan tek cümle yer almaktadır⁵⁰.

Yukarıya aktardığımız örneklerle benzer durumlara çok sık rastlanmaktadır. Oysa Danıştay Karar Yazım Rehberi'nde “anlaşılmayı zorlaştıran uzun cümlelerden kaçınılması gerekir” kuralı yer almaktadır. Kararlarda bu kurala pek uyulmadığı görülmektedir. Çok uzun cümleler, hem

46 Danıştay Sekizinci Dairesi, E. 2020/798, K. 2023/1145, 13.3.2023, DKD, 2023, S.13, s. 277 (Cümlelerin bulunduğu sayfa 281-282)

47 Danıştay Sekizinci Dairesi, E. 2021/258, K. 2023/1373, 12.3.2023, DKD, S. 13, 2023, s. 305 (Cümlelerin bulunduğu sayfa 306).

48 Danıştay Onuncu Dairesi, E. 2018/3043, K. 2022/4831, 31.10.2022, DKD, S.13, 2023, s. 317 (Cümlelerin bulunduğu sayfa 323-324).

49 Danıştay Birinci Dairesi, E. 2022/1679, K. 2022/1793, DKD, S.13, s. 46 (Cümlelerin bulunduğu sayfa 48-49).

50 Danıştay İDDK, E. 2022/1768, K. 2022/3223, 10.11.2022, DKD, S. 13, s. 75 (cümlelerin bulunduğu sayfa 74-85).

anlam kaymalarına yol açmakta hem de konunun anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. O kadar ki konunun uzmanları (hukukçular) bir tam anlayabilmek için tekrara tekrar okumak zorunda kalabilmektedir. Oysa kararın tarafları her zaman hukukçu değildirler. Taraflar da kararı okuduklarında anlayabilmelidirler. Bunun yolu, konunun mümkün olduğunca kısa cümlelerle, paragraflara ayırarak, başlıklar koyarak yazılmasından geçmektedir.

SONUÇ

Danıştay kararlarının şekli unsurları ya da kararlarda bulunması gereken hususlar konusunda 1925 tarih ve 669 sayılı Şûrây-ı Devlet Kanunu ve 1938 tarih 3546 sayılı Devlet Şûrâsı Kanunu'nda kararların gerekçeli olması gerektiği (*esbab-ı mucibeyi muhtevi/ mucib sebepleri muhtevi*) dışında herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Bu dönemde Danıştay uygulamalarıyla kararların şekli unsurlarını oluşturmaya çalışmıştır. Bu konuya ilişkin ilk detaylı düzenleme, 1938 tarih ve 3546 sayılı Devlet Şûrâsı Kanunu'nun 58. maddesin uyarınca 1947 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından yapılan Danıştay Tüzüğü'dür.

1961 Anayasası'nın 135. maddesinde, “*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır*” hükmü yer almıştır. Bu hüküm 1982 Anayasası'nın 141.maddesinde aynen tekrarlanmaktadır.

Danıştay kararlarında bulunması gereken hususların kanunla düzenlenmesi ilk olarak 1964 Tarih ve 521 sayılı Danıştay Kanunu ile olmuştur. Kanunun “*Kararlarda bulunacak hususlar*” başlığını taşıyan 91. maddesinde kararda bulunması gereken hususlar belirtilmiştir. Ancak bu hükümde karar kaleme alınırken uyulacak yazım kuralları (başlıklar, cümlelerin yapısı vs.) gibi konulara değinilmemektedir.

Halen yürürlükte bulunan 1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun “*kararlarda bulunacak hususlar*” başlığını taşıyan 24. maddesinde, genel olarak idarî yargı yerleri kararlarında bulunması gereken zorunlu unsurlara yer verilmektedir. Ancak belirtilen hususların kararın hangi kısmında bulunacağı belirtilmediği gibi, karar kaleme alınırken uyulacak yazım kuralları (başlıklar, cümlelerin yapısı vs.) gibi konulara ilişkin de bir açıklık bulunmamaktadır.

Kararların şekli unsurlarına ilişkin ilk detaylı kurallar 2018 tarihli Danıştay Karar Yazım Rehberi'nde ortaya konulmuştur. Öncelikle belirtmek gerekir ki Rehber, Danıştay Başkanlar Kurulu kararı ile oluşturulmuştur. Rehber bakımından söylenecek ilk husus, Rehber'in sadece Danıştay kararları için kurallar içermektedir. Bölge idare mahkemeleri ve ilk derece mahkemeleri bakımından konu yine muallakta kalmaktadır. Danıştay'ın

bu kararlarının diğeri idarî yargı yerlerince de benimsenmesi ve uyulması umulmaktadır. Benzer kuralların ilk derece mahkemesi ve istinaf mahkemeleri için de ayrıca belirlenmesi daha isabetli olurdu.

İkinci husus Rehber'in hazırlanması bir kanun veya yönetmelik gereği olmadığından bağlayıcılığı konusunda kat'i bir durum söz konusu değildir. Yani bu kurallara uyulmadığı durumda nasıl bir yol takip edileceği belli değildir. Nitekim uygulamada, Rehberde belirtilen kurallara tam anlamıyla uyulmadığı görülmektedir. Mesela Rehber'de "*Kararlarda anlaşılabilir kısa ve etkili bir dil kullanılması, tekrarlardan ve anlaşılmayı zorlaştıran uzun cümlelerden kaçınılması gerekir*" kuralı yer almaktadır. Ancak kararlara baktığımızda yaklaşık, 49, 51 veya 54 satırdan oluşan tek cümlelik paragraflara yer verildiği görülmektedir. Hatta virgülle ayrılan paragraflar halinde (aralarda numaralı alt başlıklar da bulunan) yaklaşık 9 sayfadan oluşan tek cümle şeklinde yazıma da rastlanmaktadır. Bu yazım şeklinin, konunun uzmanlar tarafından anlaşılmasını bile zorlaştırmaktadır. Kararların mümkün olduğunca kısa cümlelerle, başlıklar yaparak ve paragraf halinde yazılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Artukmaç, Sadık, Bizde İdarenin Murakabesi, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul 1950.

Ceylan Ayhan, “Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adlîye’de Yargı Yetkisi”, AÜEHFD, C. VIII, S. 1-2, 2004, s. 23-48.

Çağlayan, Ramazan, İdari Yargılama Hukuku, 16. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2024.

Giritli, İsmet/**Bilgen**, Pertev/**Akgüner**, Tayfun, İdare Hukuku, Der Yayınları, İstanbul 2001.

Görelli, İsmail Hakkı, Devlet Şûrası (Şûrayı Devlet-Danıştay), Yeni Matbaa, Ankara 1953.

İsbir, K. Begüm, İdari Yargı Kararlarının Gerekçelendirilmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.

Onar, Sıddık Sami, İdare Hukukunun Umumi Esasları, C. I, İsmail Akgün Hak Kitabevi, İstanbul 1966.

Seyitdanhoğlu, Mehmet, Tanzimat Devrinde Meclis-i Vâlâ (1838-1868), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara 1994.

Yılmaz, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınevi, Ankara 2012.